

Ομιλία Ν Καϊμάκη Συμβούλου του Υπουργού Ενέργειας

Συνέδριο του IENE 11.11.2015

✓ Εισαγωγή.

Η επιτυχία των αναπτυξιακών οραματικών στόχων της κυβέρνησης για την περιβαλλοντική, κοινωνική και παραγωγική ανασυγκρότηση της Ελλάδας, προϋποθέτουν το ριζικό μετασχηματισμό της ενεργειακής υποδομής της χώρας με όρους «ενεργειακής δημοκρατίας» που θα αναδείξει και θα προωθήσει:

- Τη δημόσια εποπτεία και τον εκσυγχρονισμό, όλων των επιχειρήσεων ενέργειας ανεξαρτήτως ιδιοκτησιακού καθεστώτος, όπως άλλωστε προβλέπεται και από τις κοινοτικές Οδηγίες 72, 73 του 2009.
- Τη συγκρότηση Εθνικού Συμβουλίου Ενέργειας ώστε η χάραξη της ενεργειακής πολιτικής να περιβάλλεται με πολιτική, και κοινωνική συναίνεση αλλά και επιστημονική τεκμηρίωση.
- Την εκπόνηση ενεργειακού σχεδίου προσαρμογής της χώρας, στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον της Ενεργειακής Ενοποίησης της Ευρώπης, για τη διασφάλιση του διασυνδεδετικού διασυνωριακού οφέλους με τη σύνδεση στα ευρωπαϊκά δίκτυα, την ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού, τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση των καταναλωτών, χωρίς ενεργειακή πενία και περιβαλλοντικό κόστος.
- Τη διαμόρφωση των απαραίτητων όρων ένταξης και αποθήκευσης, των υψηλής στοχαστικότητας ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο, με πρωταγωνιστικό ρόλο στη μελλοντική παραγωγή και διάθεση ενέργειας και στο μίγμα καυσίμου με δραστικά μειωμένο τον άνθρακα.
- Τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, που όμως θα συνεχίζουν για πολλές δεκαετίες να είναι απαραίτητα σε πολλαπλές εφαρμογές, για την κάλυψη των πολύμορφων ανθρώπινων αναγκών και των μεταφορών.
- Την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας με δραστικό περιορισμό των ανθρακούχων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, στόχος που τα όριά του θα επαναπροσδιοριστούν στη Παγκόσμια Διάσκεψη των Παρισίων (COP21) τον ερχόμενο Δεκέμβριο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.
- Τη μεγέθυνση της «ενεργειακής απόδοσης» μετά την πρόσφατη ενσωμάτωση της σχετικής κοινοτικής οδηγίας 27 του 2009 στο εθνικό δίκαιο, με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, καινοτομιών και δράσεων για την εξοικονόμηση ενέργειας, στο κτηριακό απόθεμα, στις μεταφορές, στις ηλεκτρικές συσκευές και μηχανήματα, στη θέρμανση και ψύξη.
- Την αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων της χώρας και των γεωπολιτικών πλεονεκτημάτων της, για την προμήθεια και παραγωγή ενέργειας φιλικής προς το περιβάλλον, την ασφάλεια του εφοδιασμού και την ανάδειξη της Ελλάδας σε ενεργειακό κόμβο στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Τη διασφάλιση της προμήθειας ενεργειακών καυσίμων από διαφορετικές πηγές, τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης, τις αξιόπιστες έρευνες κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και τη δυνατότητα αξιοποίησής τους με όρους αυστηρής περιβαλλοντικής προστασίας και ασφάλειας.
- Την επεξεργασία ενός δημοκρατικού και κοινωνικά αποδεκτού ενεργειακού σχεδίου, που θα συναρθώνει αρμονικά στον ενεργειακό τομέα τη δημόσια, την

κοινωνική και την ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα προς μια οριζόντια, αποκεντρωμένη και συμμετοχική ενεργειακή βάση, αναπτυγμένη σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ακόμη και κτιριακό επίπεδο, με δημοκρατική κατανομή των ενεργειακών πόρων, με πρόσβαση όλων στο κοινωνικό αγαθό της ενέργειας με προσιτές τιμές, με τη συμμετοχή και των καταναλωτών στον ενεργειακό σχεδιασμό μέσω των έξυπνων δικτύων και μετρητών, με τη προστασία των ευάλωτων καταναλωτών, με την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ενεργειακής πενίας που οξύνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, στο πλαίσιο μιας βιώσιμης, ανθρώπινης και ενεργειακά αποδοτικής ανάπτυξης.

- Την προσπάθεια συγκρότησης ενός ολοκληρωμένου ενεργειακού υποδείγματος (μοντέλου) της εγχώριας αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, εναρμονισμένου με την ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά ενέργειας μέχρι την 01/01/2018, ικανού να επηρεάσει και τις ενεργειακές εξελίξεις στην Ευρώπη, προς όφελος της προστασίας των καταναλωτών, της αειφόρας ανάπτυξης, της μείωσης του άνθρακα στο ενεργειακό μίγμα και της προστασίας του κλίματος. Με βάση αυτές τις αρχές που συγκροτούν το πεδίο της «ενεργειακής δημοκρατίας» προωθούμε τους εθνικούς ενεργειακούς στόχους.

✓ **Εθνικοί στόχοι**

• **Διείσδυση των ΑΠΕ**

Ο στόχος για τις ΑΠΕ επικεντρώνεται στην κάλυψη του 20% των συνολικών ενεργειακών αναγκών της χώρας από ΑΠΕ το 2020, ειδικά δε της ηλεκτροπαραγωγής κατά 40%. Η διείσδυση των ΑΠΕ σε συνδυασμό με την παροχή ισχυρών οικονομικών κινήτρων οδήγησε, ιδιαίτερα από το 2010 και μετά, σε μια ανεξέλεγκτη μαζική μεγέθυνσή τους σε όλη την έκταση της χώρας. Λόγω της οικονομικής κρίσης και της συνεπακόλουθης μείωσης της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας – αλλά και λόγω **των τοπικών αδυναμιών των δικτύων του συστήματος διανομής, μεταφοράς** – υπάρχει ανάγκη επαναπροσδιορισμού του θεσμικού πλαισίου συμμετοχής και επιδότησης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα καυσίμου της χώρας. Η σύνδεση όλων των εν αναμονή έργων ΑΠΕ με άδεια παραγωγής ύψους δεκάδων GW, δεν είναι εύκολο να ικανοποιηθεί, λόγω της ελλειμματικής κατάστασης ρευστότητας, που έχει προκληθεί στην αγορά ενέργειας μετά την ανεξέλεγκτη επιδότηση κατά προτεραιότητα, των παραγωγών ΑΠΕ στο Σύστημα Παραγωγής και την ασύδοτη πολιτική «υποστήριξης» των παραγωγών στη χονδρεμπορική αγορά μέσω «μηχανισμών ενίσχυσης», που ασκήθηκε τα τελευταία χρόνια. Η πρόταση εξορθολογισμού όλων των επιδοτήσεων και των μηχανισμών εξετάζεται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με τους θεσμούς για την εξομάλυνση της εγχώριας αγοράς μέσω της Δανειακής Σύμβασης μέχρι την οριστική ένταξη της χώρας στην κυοφορούμενη Ενεργειακή Ένωση της Ευρώπης το 2018 όπου θα ισχύει μόνο ο υγιής ανταγωνισμός.

• **Σύνθεση του μίγματος**

Προφανώς οι μακροπρόθεσμοι στόχοι οικολογικής βελτίωσης του μίγματος παραμένουν σε ισχύ. Όπως η μεθοδική, διαρκής και ευνοϊκή ένταξη των ΑΠΕ στη σύνθεση του μίγματος, ο σταδιακός περιορισμός των υδρογονανθράκων και εν γένει των ορυκτών καυσίμων, η παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλού κόστους, η ασφάλεια εφοδιασμού, ο ριζικός αναπροσανατολισμός του επενδυτικού κλίματος προς όφελος της αποκεντρωμένης, οριζόντια αναπτυγμένης και περιβαλλοντικά φιλικής παραγωγής ενέργειας, σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και ατομικό επίπεδο. Η παραγωγή ενέργειας με μειωμένους σημαντικά ανθρακούχους ρύπους, μέσα από ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα απανθράκωσης κυρίως με την ένταξη εναλλακτικών πηγών, το μικρότερο κόστος στην παραγωγή και στους καταναλωτές της διανομής, η ανάδειξη του στόχου της ενεργειακής

απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, αποτελούν βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης.

• **Αέρια του θερμοκηπίου**

Παράλληλα μπορεί να γίνει προσπάθεια μείωσης των εκπεμπόμενων αερίων του θερμοκηπίου με την υιοθεσία δευτερογενών ή τριτογενών μεθόδων αντιρρύπανσης στους περισσότερους τομείς παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας καθώς και την μεταβατικού χαρακτήρα επαναδιαπραγμάτευση, για το κόστος αγοράς ρύπων λόγω της δύσκολης δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας. Η ανάγκη είναι πρόδηλη αφού με τις νέες εισηγήσεις της ΕΕ προτείνεται η περαιτέρω μείωση των αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2030 ώστε να φθάσει σε ποσοστά του 40% και το 2050 να προσεγγίσει το 70%. Επίσης είναι δυνατή η αύξηση της απόδοσης των γεννητριών παραγωγής ενέργειας, ανάλογα με το τύπο του καυσίμου με διάφορες μεθόδους, π.χ. με λέβητες ειδικής σχεδίασης, με μονάδες συνδυασμένου κύκλου καύσης, με μονάδες αεριοποίησης άνθρακα ή ακόμα και με μονάδες καταλυτικής καύσης (ιδιαίτερα σε μονάδες καύσης φ.α.), καθώς και αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια, στις μεταφορές και στη βιομηχανία.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις μειώνονται οι ρύποι και σε πολλές περιπτώσεις μειώνεται και το κόστος.

• **Η αποθήκευση ενέργειας**

Η αποθήκευση ηλεκτρισμού συνεπάγεται τη μετατροπή της ηλεκτρικής ενέργειας σε «πρωτογενή ενεργειακή μορφή» και «αποθήκευση», μέχρις ότου υπάρξει ανάγκη κατανάλωσης, οπότε μετατρέπεται πάλι σε ηλεκτρισμό με αντίστοιχες απώλειες κάθε Αποτελεί το νέο σύγχρονο και καινοτόμο πυλώνα της ασκούμενης ενεργειακής πολιτικής.

Σήμερα οι ερευνητικές προσπάθειες επικεντρώνονται κυρίως στις μπαταρίες, τόσο για το χώρο της παραγωγής όσο και της κατανάλωσης (ηλεκτρικά αυτοκίνητα, σταθμοί επαναφόρτισης μπαταριών αυτοκινήτων, αυτόνομα επαναφορτιζόμενα συστήματα μπαταριών σε συνδυασμό με ΑΠΕ για ηλεκτροδοτήσεις κατοικιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων).

• Η μετάβαση στο ηλεκτρικό αυτοκίνητο και η χρήση του ως μέσου αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας και μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου προς το παρόν εμποδίζεται από την περιορισμένη δυνατότητα αποθήκευσης ενέργειας σε συνδυασμό με το μέγεθος της μπαταρίας που μπορεί να τοποθετηθεί μέσα σε ένα αυτοκίνητο.

Επίσης η υιοθέτηση, σήμερα, μαζικής χρήσης ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων, θα αυξήσει τη ζήτηση ηλεκτρενέργειας, η οποία στη χώρα μας παράγεται σε μεγαλύτερο βαθμό από ορυκτά καύσιμα.

Καθοριστικό στοιχείο της οικονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων αποθήκευσης που δεν καλύπτουν μόνο το πεδίο της αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας αλλά επεκτείνονται και στην αποθήκευση του φυσικού αερίου, του CO₂ κ.α, είναι το κεφαλαιακό κόστος των επενδύσεων των εγκαταστάσεων αποθήκευσης, που παραμένει ιδιαίτερα υψηλό. Με εξαίρεση τις εγκαταστάσεις υβριδικών συστημάτων αντλησιοταμίευσης, η οικονομικότητα των συστημάτων αποθήκευσης βασίζεται σε κοινές κρατικές και ιδιωτικές επενδύσεις.

• Η αποθήκευση μεγάλων ποσοτήτων ανανεώσιμης ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της ασυνεχούς διαθεσιμότητάς τους και του φυσικού αερίου λόγω της απαραίτητης

διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας για την ασφάλεια του εφοδιασμού είναι επιτακτική και για την χώρα μας.

Μελέτες της ΡΑΕ έχουν καταδείξει ότι η δημιουργία αποθηκευτικών μονάδων, που θα αξιοποιούν την ενέργεια αποτελούν βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των εθνικών ενεργειακών στόχων και των συναφών ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της χώρας που στοχεύουν στην αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ σε ποσοστά μεγαλύτερα του 25% στο ενεργειακό ισοζύγιο της, όπου η μεταβλητότητά τους προκαλεί αστάθεια των ενεργειακών συστημάτων.

• Παρά το γεγονός ότι στην Ελλάδα το κράτος δεν αντιμετώπισε, συγκροτημένα με τη δέουσα προσοχή την άμεση προώθηση της αποθήκευσης ενέργειας, στα ερευνητικά κέντρα της χώρας διεξάγονται προσπάθειες που σχετίζονται με την αποθήκευση και αποτελούν υποδομή για τις απαραίτητες προτεραιότητες και το μελλοντικό σχεδιασμό, στο τομέα της αποθήκευσης της παραγόμενης ή εισαγόμενης ενέργειας. Οι νέες άλλωστε ρυθμίσεις της ΕΕ, μέχρι το 2030, για μειώσεις εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου κατά 40%, διείσδυσης των ΑΠΕ κατά 27%, μας βάζουν σε ανάγκη να επανασχεδιάσουμε όλες τις εθνικές πολιτικές για την παραγωγή την κατανάλωση και την αποθήκευση της ενέργειας. Οι προτάσεις της Ε.Ε για την περίοδο 2030-2050 στο πλαίσιο της αναμενόμενης παγκόσμιας συμφωνίας για την κλιματική αλλαγή τον Δεκέμβριο στο Παρίσι(COP21), αναμένεται να ξεπεράσουν το ποσοστό του 67% μείωσης των εκπομπών. Οι τομείς που πρέπει να συνεισφέρουν περισσότερο είναι αυτοί που προκαλούν περισσότερες εκπομπές αερίων, οι μεταφορές κυρίως οι οδικές αλλά και οι εναέριες και θαλάσσιες και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

• **Γεωθερμία**

Η γεωθερμία είναι συνεχούς διαθεσιμότητας ΑΠΕ. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει μέχρι σήμερα ηλεκτροπαραγωγή γεωθερμικής προέλευσης.

Γεωθερμικά πεδία υψηλής θερμοκρασίας κατάλληλα για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας υπάρχουν, έχουν εντοπισθεί και ερευνηθεί από την δεκαετία του 1980, στη Μήλο και Νίσυρο, στα νησιά του ηφαιστειακού τόξου του νοτίου Αιγαίου, που διαθέτουν ισχύ και αναμένουν αξιοποίηση.

• Η διαγωνιστική διαδικασία για την εκχώρηση των πεδίων αυτών για έρευνα και αξιοποίηση ευρίσκεται σήμερα εν υπνώσει. Το θεσμικό πλαίσιο της χώρας είναι ικανοποιητικό και σύγχρονο για να προσελκύσει επενδύσεις στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής από γεωθερμικές πηγές, αλλά και για την αξιοποίηση πεδίων χαμηλότερων θερμοκρασιών για άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες όπως είναι η τηλεθέρμανση και ο γεωργικός τομέας.

• Σημαντική παράμετρος και παράγοντας παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας αποτελεί η ενεργειακή αξιοποίηση απορριμμάτων και αποβλήτων. Τα τελευταία χρόνια έχουν ξεκινήσει σχέδια ΣΔΙΤ με την καύση σύμμεικτων απορριμμάτων και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που όμως είναι αντιπαραγωγικά, αντί-περιβαλλοντικά και κοστοβόρα. Στηρίζουμε την προσπάθεια που ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Περιφέρειας Αττικής για μια νέα ολοκληρωμένη πρόταση ενεργειακής αξιοποίησης των απορριμμάτων στη πηγή, που όμως πρέπει να ολοκληρωθεί το συντομότερο και να αποτελέσει πιλοτική κατεύθυνση για όλη τη χώρα.

✓ **Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση**

• Στόχος της ολοκλήρωσης της ενεργειακά διασυνδεδεμένης εσωτερικής αγοράς Ηλεκτρισμού και στο φυσικού αερίου της Ευρώπης, είναι η δημιουργία μιας ενεργειακής αγοράς που θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού, τη διαφοροποίηση των πηγών προμήθειας, την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών,

την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων της κλιματικής αλλαγής, τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης και την παραγωγή και διανομή ενέργειας χαμηλού κόστους την ανανέωση των παλιών και ανεπαρκών εγκαταστάσεων παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ενέργειας που απαιτούν υψηλού κόστους επενδυτικές προσπάθειες. Τη συγκρότηση της Ενεργειακής Ένωσης που θα παρέχει στο πλαίσιο μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς ενέργειας, σε όλους τους καταναλωτές, τη δυνατότητα να επιλέγουν ελεύθερα προμηθευτή στο ηλεκτρικό ρεύμα και το ΦΑ, σε όλους τους προμηθευτές, να προμηθεύουν ελεύθερα ενέργεια στους πελάτες τους, και στις οικονομίες των κρατών μελών, τις δυνατότητες να αξιοποιούν τις νέες σύγχρονες ενεργειακές υποδομές και να περιορίζουν το κόστος της ενέργειας στις παραγωγικές δραστηριότητες τους.

Ωστόσο διατηρούνται ακόμη εμπόδια και φραγμοί στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ενεργειακής αγοράς, κυρίως στην πρόσβαση στα δίκτυα, διαφορετικές ταχύτητες στα κράτη μέλη στις προσπάθειες της σταδιακής ολοκλήρωσης της ενεργειακής αγοράς, αποκλίσεις στις τιμές καταναλωτή στη χονδρεμπορική και λιανική αγορά, στην ελεύθερη επιλογή προμηθευτή για τους καταναλωτές, καθυστερήσεις, για νέες ευκαιρίες στις επιχειρήσεις, στην αύξηση του διασυνοριακού και εσωτερικού εμπορίου, στην ασφάλεια και στην διαφοροποίηση στον εφοδιασμό, στις ανταγωνιστικές τιμές, στην υψηλότερη ποιότητα παρεχομένων υπηρεσιών, στην βελτίωση του μείγματος καυσίμου, στην πολιτική περιορισμού των αερίων του θερμοκηπίου για την προστασία του κλίματος και στην αειφόρο ανάπτυξη.

- Στο πλαίσιο αυτής της πραγματικότητας, που ειδικά για τη χώρα μας δυσκολεύει ακόμη περισσότερο, αφού η Ελλάδα είναι από τη μία εγκλωβισμένη μεταξύ των δεσμεύσεων της τρίτης δέσμης μέτρων για την εναρμόνιση του εγχώριου ενεργειακού συστήματος και στις απαιτήσεις του σχεδίου της ευρωπαϊκής ενεργειακής αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, αλλά ταυτοχρόνως είναι δέσμια των απαιτήσεων των δανειστών της για να επαναπροσδιοριστούν με εγγυήσεις και σημαντικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες εκκρεμότητες και αποκλίσεις που καθυστέρησαν για πολλά χρόνια και σήμερα απαιτούν βαθιές τομές με σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και θεσμικό κόστος. Θα επιχειρηθεί να καλυφθεί ο δύσβατος δρόμος που διανοίγεται μπροστά στην ανάγκη της παραγωγικής αναδιάρθρωσης της χώρας και για να καλυφθεί η αρνητική «κληρονομιά» των προηγούμενων κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ και ΝΔ.

Η Ελλάδα μας οφείλει να επιτύχει από τη μία, την εναρμόνιση της ενεργειακής υποδομής της με βάση το μοντέλο αγοράς που οικοδομείται στην Ε.Ε με το τρίτο ενεργειακό πακέτο (Target model) στον Ηλεκτρισμό και το ΦΑ και την αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς που παραμένει ανολοκλήρωτη, σπάταλη, ανορθολογική, και από την άλλη, να προωθήσει «ισοδύναμες» θεσμικές αναδιρθρώσεις στις δημόσιου χαρακτήρα ανταγωνιστικές και μονοπωλιακές επιχειρήσεις (ΔΕΗ, ΑΔΜΗΕ, ΔΕΠΑ, ΔΕΣΦΑ) με κόστος επιπρόσθετες δαπάνες και δυσκολίες στον τομέα της παραγωγής, μεταφοράς και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, όπως αυτές συμφωνήθηκαν με τους θεσμούς και νομοθετήθηκαν (Νόμος 4336/2015) για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών και των σκανδαλωδών ρυθμίσεων που είχαν κατά καιρούς υιοθετηθεί σκανδαλωδώς από τις Κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, που καθυστέρησαν την ενεργειακή προσαρμογή στο ενεργειακό θεσμικό πλαίσιο της Ευρώπης.

✓ Γεωπολιτικές εξελίξεις.

Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες για την ενεργειακή ενοποίηση της Ευρώπης είναι μέχρι στιγμής ελλιπείς. Αφού η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς από 01/01/2015 δεν επιτεύχθηκε και μετατέθηκε στην ουσία για το 2018. Για να διασκεδαστούν οι καθυστερήσεις εξαγγέλθηκε ο νέος στόχος-όραμα της συγκρότησης της Ενεργειακής Ένωσης της Ευρώπης. Παραδείγματα όμως προώθησής της Ενεργειακής Ένωσης υπάρχουν, όπως η αγορά Nordpool των Σκανδιναβικών αγορών, το πενταμελές φόρουμ στη Δυτική Ευρώπη που έχει

ξεκινήσει πρωτοπόρα σχέδια ενοποίησης στους τομείς ΦΑ και ηλεκτρικής ενέργειας. Η καθιέρωση (Φεβρουάριος του 2014) της περιφερειακής συνεργασίας από τους διαχειριστές δικτύου και τα χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας 14 κρατών μελών, με τη σύζευξη της αγοράς της επόμενης ημέρας (Day ahead Market), που αποτελεί το βασικό μηχανισμό που διαχειρίζεται τις διασυννοριακές ροές ηλεκτρικής ενέργειας με βέλτιστο τρόπο εξομαλύνοντας τις διαφορές τιμών και προπομπό της ενεργειακής ενοποίησης.

Η λειτουργία (Μάιος του 2014) της αγοράς της Νοτιοδυτικής Ευρώπης (Ισπανία – Πορτογαλία). Επίσης η υλοποίηση του πρώτου βήματος σύζευξης των αγορών Ουγγαρίας, Σλοβακίας και Τσεχίας. Ακόμη προωθούνται, το σχέδιο διασύνδεσης των αγορών της Βαλτικής BEMIP-Electricity and Gas και το υπερράκτιο δίκτυο των Βορείων Θαλασσών, το σχέδιο NSOCCI (North Seas Countries Offshore Grid Interconnection).

Σημαντική επίσης είναι η συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη με σκοπό να δημιουργηθούν και άλλες επιλογές για τον εφοδιασμό της περιοχής με ΦΑ και μείωση της εξάρτησής της από μια μόνο πηγή εφοδιασμού. Βεβαίως η πρόσφατη εξαγγελία της κατάργησης του Ρωσικού αγωγού φυσικού αερίου «South Stream», που θα τροφοδοτούσε την Ευρώπη με 63 bcm το χρόνο προκειμένου να καλύψει ανάγκες 40 εκατομμυρίων καταναλωτών ανοίγει νέα προβλήματα ασφάλειας εφοδιασμού για την Ευρώπη, αλλά παράλληλα προκαλεί κινητικότητα προς νέες σημαντικές ανακατατάξεις.

● **Αγωγοί φυσικού αερίου.**

Το κυοφορούμενο σχέδιο για τον νέο αγωγό ΦΑ του λεγόμενου «Κεντρικού Διαδρόμου» που θα δημιουργηθεί με τη συμφωνία κρατών μελών της Ε.Ε της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία και Ουγγαρία) αναθερμαίνεται. Η υποστηριζόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργασία Ελλάδας-Ιταλίας-Αλβανίας για τη θέσπιση κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου για την προώθηση του Ανδριατικού αγωγού/TAP, με τον οποίο θα αυξηθούν οι ποσότητες ΦΑ από την περιοχή της Κασπίας που θα φτάνουν στην Ε.Ε 10 bcm το 2020 επίσης προωθείται. Ο διασυνδετήριος με αντίστροφη ροή αγωγός Ελλάδας-Βουλγαρίας IGB, επίσης εμφανίζει κινητικότητα.

Ανάλογο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάδειξη μιας νέας διαδρομής στο Νότιο Διάδρομο (με υποθαλάσσιο αγωγό) του Eastmed (έργο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος) που ξεκινάει από τα Αιγυπτιακά κοιτάσματα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου με κόμβους, στο Ισραήλ, στην Κύπρο, στην Κρήτη και στη Νότια Πελοπόννησο και καταλήγει μέσω επίγειου αγωγού επί ελληνικού εδάφους στον Αμβρακικό για να συναντήσει τον αγωγό TAP.

Επίσης υπάρχει και η νέα ελληνορωσική πρωτοβουλία για την επέκταση αγωγού φυσικού αερίου Turkish Stream προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη μέσω της Ελλάδας που θα ενισχύσει σημαντικά τη θέση της, ως χώρας κόμβου και διαμετακόμισης ενέργειας. Η πρωτοβουλία αυτή καθυστερεί στις διαπραγματεύσεις Ρωσίας-Τουρκίας.

Στο γεωπολιτικό τραπέζι πέραν της Ε.Ε παρεμβαίνουν και οι ΗΠΑ, που υποστηρίζουν τους αγωγούς TAP και IGB προσθέτοντας πρόταση εποικοδομητική για την κατασκευή τερματικού σταθμού υγροποιημένου Φυσικού Αερίου στη Βόρεια Ελλάδα (LNG Terminal), μέσω εταιρικού σχήματος στο οποίο θα συμμετέχουν Αμερικανική εταιρεία, Έλληνες ιδιώτες και η ΔΕΠΑ. Πρόκειται για την πρώτη Αμερικανική προσπάθεια που θα επιδιώξει εξαγωγή LNG (υγροποιημένο ΦΑ) από αμερικανικό σχιστολιθικό κοιτάσμα (Shale gas) στην Ευρώπη. Η Αμερικανική εταιρεία έχει ήδη κλείσει συμβόλαια και με μεγάλες ευρωπαϊκές εταιρείες. Η πρόταση των ΗΠΑ ενισχύεται από την προοπτική, ο τερματικός σταθμός LNG στη Βόρεια Ελλάδα να τροφοδοτείται και από τα νέα κοιτάσματα φυσικού αερίου της Κύπρου, του Ισραήλ και της Αιγύπτου, με σκοπό να διαμορφωθεί ένα σημαντικό Gas Trading Hub στη Βόρεια Ελλάδα που θα τροφοδοτεί τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη και μέσω της αντίστροφης ροής θα διασφαλίζει νέα ενεργειακή εναλλακτική για την Ελλάδα. Όλα τα παραπάνω αλλάζουν τα γεωενεργειακά δεδομένα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

• Υδρογονάνθρακες.

Σημαντικός ενεργειακός στόχος παραμένει και η αξιοποίηση των εγχώριων υδρογονανθράκων που μπορεί να συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης από τα εισαγόμενα καύσιμα. Η προοπτική εξόρυξης υδρογονανθράκων προϋποθέτει την ολοκλήρωση των ερευνών για την ύπαρξη εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων. Τον εντοπισμό τους και την εξόρυξή τους σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, μετά από την πλήρη διασφάλιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, το διάλογο και την κοινωνική συναίνεση των τοπικών κοινωνιών. Ο Ν 4001/2011 ρυθμίζει θέματα αναζήτησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων ενώ παρά τη δρομολόγηση δράσεων η δημιουργία φορέα υδρογονανθράκων και η εποπτεία κυρίως η διαφάνεια στην πρόοδο των ερευνών παραμένει ανεπαρκής, θολή και διαβλητή με ευθύνη των προηγούμενων κυβερνήσεων ΝΔ και ΠΑΣΟΚ. Ήδη έχουν ξεκινήσει διεθνείς διαγωνισμοί για την παραχώρηση του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές που ολοκληρώνονται σταδιακά.

✓ Οι προκλήσεις

Οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η χώρα στον ενεργειακό σχεδιασμό μεγεθύνονται με τον συνυπολογισμό των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και της αβεβαιότητας της μελλοντικής οικονομικής και αναπτυξιακής συγκυρίας, και την πρόκληση εναρμόνισης με την ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική.

Στο επίπεδο της Ε.Ε έχουν συμφωνηθεί δεσμευτικοί ενεργειακοί στόχοι για τα κράτη μέλη μέχρι το 2020, σε σχέση με τη διείσδυση των ΑΠΕ και τη μείωση των εκπομπών αερίων του φαινομένου του Θερμοκηπίου. Ως γνωστόν από το 2013 η ηλεκτροπαραγωγή επιβαρύνεται με το συνολικό κόστος εκπομπών, διότι έχει παύσει να ισχύει η δωρεάν διανομή δικαιωμάτων εκπομπών. Επιπροσθέτως η Ε.Ε επεξεργάζεται σχέδιο αναδιάρθρωσης της πολιτικής της για τις εκπομπές του CO₂ και από την 01/01/2015 όλες οι αγορές οφείλουν να πληρούν τα κριτήρια του «Μοντέλου στόχου» (Target model) με εξαίρεση ορισμένων κρατών μελών μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα που δεσμεύεται να ολοκληρώσει την ένταξή της στο τέλος του 2017. Η αύξηση της αγοράς αερίων ρύπων θα προκαλέσει επίσης επιπρόσθετα προβλήματα στους ρύπους κατά την παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη (προτίθεται προσεχώς μια νέα μονάδα στη λιγνιτική παραγωγή, η Πτολεμαΐδα V) ενώ είναι απαγορευτική η εισαγωγή άνθρακα στην Ελλάδα καθώς και η χρήση πυρηνικής ενέργειας. Απαιτείται επομένως προσπάθεια διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή για μεταβατική περίοδο ελάφρυνσης της χώρας, από την κυοφορούμενη αυξητική τάση του κόστους αγοράς ρύπων.

Είναι αυτονόητο ότι, προηγείται η αντιμετώπιση των ανωτέρω προκλήσεων και η παράλληλη ομαλή προσαρμογή του Εθνικού Ενεργειακού Συστήματος στις δεσμευτικές υποχρεώσεις της χώρας στους στόχους της ευρωπαϊκής ενεργειακής αγοράς (target model) που ήδη λειτουργεί πλημμελώς από 01/01/2015. Ο ΣΥΡΙΖΑ από τη σταθερή θέση, της παραμονής της χώρας στην Ε.Ε και στην Ευρωζώνη, οφείλει να εναρμονιστεί στον ενεργειακό τομέα με το δεσμευτικό σχέδιο προώθησης της ενεργειακής ένωσης της Ευρώπης χωρίς καθυστερήσεις

Σε εθνικό επίπεδο οι επιδιώξεις της ανόρθωσης της αναπτυξιακής πορείας της χώρας, ευθυγραμμίζονται πλήρως, με την ενεργειακή επάρκεια, το χαμηλό κόστος μέσω της μείωσης των εισαγωγών πετρελαίου, την αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας και κυρίως των ΑΠΕ, τη μεγιστοποίηση των στόχων της ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια, στις μεταφορές και στην αποδοτική χρήση του ΦΑ.

Είναι επίσης σημαντικό να καθορισθεί ένα στρατηγικό πλαίσιο, για τη σταδιακή μείωση και τη σταδιακή απεξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαίου και τη βαθμιαία μείωση της χρήσης του, όπου είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό και την πλήρη αντικατάστασή του πετρελαίου από εγχώριους ενεργειακούς πόρους, στους αντίστοιχους τομείς της κατανάλωσης (Παραγωγή ηλεκτρισμού με πετρέλαιο στα νησιά)

Η σταδιακή απεξάρτηση από εισαγόμενους ενεργειακούς πόρους μπορεί να υλοποιηθεί, μέσω της ανάπτυξης και της βέλτιστης αξιοποίησης των τεχνολογιών ΑΠΕ. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί μέριμνα για το βέλτιστο σχεδιασμό, τη χωροθέτηση των έργων, την ενίσχυση των έξυπνων ηλεκτρικών δικτύων και των έξυπνων μετρητών στις θέσεις παραγωγής τους, για την προσέγγιση και τη διάθεση των ΑΠΕ, τη σταθεροποίηση και την ευελιξία των συμβατικών συστημάτων βάσης στην παραγωγή, για να καλύψουν τη μεταβλητότητα ενέργειας που παρουσιάζουν οι ΑΠΕ.

Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, κύριο στοιχείο των αποφάσεων για την αναβάθμιση του εθνικού ενεργειακού συστήματος θα πρέπει να είναι ο καταναλωτής, η βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η βέλτιστη αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πόρων, παράλληλα πάντα με τη προστασία του περιβάλλοντος το σεβασμό των απόψεων των τοπικών κοινωνιών, την παραγωγή ενέργειας με μειωμένες ανθρακούχες εκπομπές και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την πλήρη συμμετοχή της χώρας στην πορεία για την Ενεργειακή Ένωση της Ευρώπης.